

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ 2015

9-11 Ιανουαρίου 2015

Οι «Αρχαιολογικοί Διάλογοι» είναι ένας νέος θεσμός, ένας διαρκής κριτικός και αναστοχαστικός διάλογος για τις αρχαιότητες και την αρχαιολογία στη σημερινή κοινωνία. Η βασική του μορφή είναι ένα ετήσιο, ανοικτό συνέδριο / εκδήλωση / καλλιτεχνικό γεγονός, μια συνάντηση κριτικής, θεωρίας και πράξης, ανοικτή σ' όλους τους αρχαιολόγους: φοιτητές και καθηγητές, διευθυντές και συμβασιούχους, εργαζόμενους/ες και άνεργους/ες, ανεξάρτητα από επιμέρους εξειδικεύσεις και χρονολογικούς, εργασιακούς, θεωρητικούς ή άλλους προσδιορισμούς, πέρα από ιεραρχίες και στεγανά. Είναι ακόμα ανοικτή σε ειδικούς και μη από άλλους χώρους, ανθρωπολόγους, ιστορικούς, ιστορικούς της τέχνης, μουσειολόγους, αρχιτέκτονες, καλλιτέχνες, αλλά και όποιον/α θέλει να συνεισφέρει στη συζήτηση για το ρόλο και τη σημασία των αρχαιοτήτων και της αρχαιολογίας σήμερα.

©Χρήστος Χρυσόπουλος, 2014

Αμφιθέατρο Άλκη Αργυριάδη, Προπύλαια Πανεπιστημίου Αθηνών
Μουσείο Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών
Κτίριο Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων
Αμφιθέατρο Αντώνη Τρίτση, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ:

Οργανωτική Επιτροπή «Αρχαιολογικοί Διάλογοι 2015»

Γιώργος Βαβουρανάκης
Δέσποινα Κουτσούμπα
Στέλιος Λεκάκης
Μάρλεν Μούλιου
Δημήτρης Πλάντζος
Γιάννης Χαμηλάκης

Γραμματειακή υποστήριξη «Αρχαιολογικοί Διάλογοι 2015»

Χρύσα Θανοπούλου
Κωνσταντίνος Κλαρνέτας
Σπύρος Κουντάνης
Δήμητρα Μαζαράκη
Αθηνά Μαντάλα
Γιώτα Μαυρομμάτη
Ευαγγελία Ντίκου
Ναταλί Τζανέρη
Άλκηστις Χρονάκη

«Καφές για καλό σκοπό»

Ο καφές στα διαλείμματα του συνεδρίου θα διατίθεται από την εθελοντική κίνηση «ΜΙΤΟΣ» (<http://mitos.org.gr/>).

Τα έσοδα θα χρηματοδοτήσουν δράσεις αλληλεγγύης.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2015 - ΠΡΩΙΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

➤ Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης» (Πανεπιστημίου 30)

9:30-11:30 Συνεδρία: Αρχαιότητα και πόλεμοι της μνήμης

Συντονισμός: Εσθήρ Σολομών (estersol@hotmail.com)

Συμμετέχουν: Μάρλεν Μούλιου, Ελεάνα Γιαλούρη, Ελπίδα Ρίκου, Στυλιάνα Γκαλινίκη, Κατερίνα Κωνσταντίνου, Ελένη Κοτζαμποπούλου, Αλεξάνδρα Μπούνια

Παρά την ενιαία και γενικευτική σημασία που συνήθως αποδίδουμε στην αρχαιότητα και την αρχαιολογική της κληρονομιά στο πλαίσιο μιας εθνικής εκπαίδευσης, οι άνθρωποι συνδέονται με το παρελθόν και τα υλικά του κατάλοιπα με τρόπους που διαφέρουν μεταξύ τους. Ζητήματα κοινωνικής ταυτότητας (τοπικής, εθνοτικής, θρησκευτικής, έμφυλης κ.ά.), οι παράμετροι διαχείρισης της πολιτισμικής μνήμης αλλά και το πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο κάθε εποχής επηρεάζουν τη σχέση μας με το παρελθόν και τα υλικά του κατάλοιπα.

Στην ενότητα των Αρχαιολογικών Διαλόγων με τίτλο *Αρχαιότητα και πόλεμοι της μνήμης* παρουσιάζονται περιπτώσεις "δύσκολης" αρχαιολογικής κληρονομιάς, δηλαδή αμφιλεγόμενες, αμφισβητούμενες ή/και αμφίθυμες χρήσεις της αρχαιότητας, καθώς και κοινωνικές διαμάχες ή συγκρούσεις ως προς τη σημασία και ερμηνεία των αρχαιοτήτων στην Ελλάδα και την Κύπρο.

Ο προβληματισμός ξεκινά από τις λεγόμενες «μνημονικές» μουσειολογικές και ευρύτερα ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της αρχαιολογικής κληρονομιάς, στο πλαίσιο των οποίων δίνεται σημασία σε αντιφατικές νοηματοδοτήσεις μνημείων, τοπίων και αντικειμένων, στη διαχείριση του πολιτισμικού τραύματος, στην επιτελεστική χρήση της αρχαιότητας, καθώς και στη συγκρότηση κοινωνικών ταυτοτήτων που δεν ταυτίζονται ή δεν εναρμονίζονται με τις κυρίαρχες αφηγήσεις για το παρελθόν.

Τέλος, πρόθεση της συνεδρίας είναι να δοθεί έμφαση όχι τόσο στις ιδεολογικές συγκρούσεις που υποκινούν οι άνωθεν πολιτικές της μνήμης, όσο στη σχέση ποικίλων κοινωνικών ομάδων με τις αρχαιότητες, μια σχέση που ορίζεται και δύναται να περιγραφεί ως μία ζωντανή ιστορία από τα κάτω.

12:00-13:40 Συνεδρία: Objet trouvé.

Συντονισμός: Ευαγγελία Λεδάκη (evangelia.ledaki@gmail.com)

Συζητούν / παρουσιάζουν έργα τους οι καλλιτέχνες Κωστής Βελώνης, Κώστας Χριστόπουλος, Νάνα Σαχίνη, Πέτρος Μώρης.

Η μεθόδευση του objet trouvé γίνεται αντιληπτή εδώ ως μία αρχαιολογία της επιφάνειας και των πρόσφατων επιστρώσεων της καθημερινής ζωής. Στη σύγχρονη τέχνη αποτελεί κοινή πρακτική η περιπλάνηση του καλλιτέχνη στα αστικά κέντρα και τις περιφέρειές τους με σκοπό την ανεύρεση και τη συσσώρευση έτοιμων (ready-made) υλικών και αντικειμένων, τα οποία έχουν αποθεθεί στο δρόμο ή σε άτυπους, ανοιχτούς χώρους συγκέντρωσης απορριμμάτων.

Σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου η διάθεση των απορριμμάτων αποτελεί πεδίο αμφίβολης πολιτικής διαχείρισης, αυθαιρεσίας και αυτόβουλης επινοητικότητας, διαμορφώνεται πρόσφορο πεδίο για τη σύγχρονη αρχαιολογία της εδαφικής επιφάνειας. Μέθοδος παράλληλη με την ανασκαφή, η συγκεκριμένη καλλιτεχνική πρακτική λειτουργεί ως γέφυρα και ως αφορμή για την προβληματοποίηση της αρχαιολογικής διαδικασίας και των νοσηματοδοτήσεών της. Σχεδόν από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, η καλλιτεχνική πρακτική των objet trouvé παράγει συναρμογές που αναδεικνύουν θεωρητικά ζητήματα σχετικά με την εμπρόθετη δράση των υλικών, την ελλειπτικότητα ή την ποιητική του θραύσματος και την επίδραση των χρησιμοποιημένων-εγγεγραμμένων πραγμάτων.

Στη συνεδρία και τις επιμέρους παρουσιάσεις των συμμετεχόντων καλλιτεχνών θα συζητηθούν, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω θέματα:

- Πώς αντλείται και πώς χρησιμοποιείται το ευρεθέν υλικό από τους καλλιτέχνες. Ποια είναι η σημασία του τοπικού συμφραζομένου και σε ποιο βαθμό επηρεάζει το καλλιτεχνικό έργο η διενέργεια μιας σύντομης επιτόπιας έρευνας ή η εγγενής γνώση του πλαισίου αναφοράς. Η επίγνωση σχετικά με το πλέγμα ενεργειών και προθέσεων που διατρέχει το ευρεθέν υλικό καθορίζει τη σημασία του έργου; Τελικά επιδρά στην μορφολογική διαμόρφωσή του; Το προσαρμόζει σε κάποια τοπική προβληματική;
- Θα εξεταστεί το ευρεθέν αντικείμενο στη σύγχρονη τέχνη ως πρακτική αρχαιολογικής υφής. Ως προς το ζήτημα αυτό θα διερευνηθεί η δυαδική αντίστιξη: "να βρίσκεις (τυχαία) ή να κληρονομείς (να σου εμπιστεύονται / να σε καθιστούν υπεύθυνο για τη συνέχεια)". Ποια είναι η διαφορά; Τι ισχύει στην περίπτωση των εμπράγματων ευρημάτων και πώς αντιμετωπίζουμε τα υλικά στην καλλιτεχνική πρακτική ανάλογα με την προέλευση και την αξία που τους αποδίδουμε (συναισθηματική, ηθική κλπ) με βάση την πηγή από την οποία τα έχουμε αντλήσει.

Οι καλλιτέχνες που συμμετέχουν (Κωστής Βελώνης, Κώστας Χριστόπουλος, Νάνα Σαχίνη και Πέτρος Μώρης) έχουν όλοι μεταχειριστεί objet trouvé. Στις παρουσιάσεις θα προβάλουν σχετικά έργα τους και θα μιλήσουν για την διαδικασία παραγωγής τους και τη σημασία τους.

13:40-14:00 Γιώργος Σοφιανός και Δέσποινα Καταπότη, «Δυνητικοποιώντας το objet trouvé στην αρχαιολογία και την τέχνη».

📍 Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης» (Ακαδημίας 50)

9:30-11:30 Συνεδρία: Διάλογοι και προβληματισμοί.

Συντονισμός: Μιμικά Κρίγκα (mimikakri2001@yahoo.gr)

Συμμετέχουν: Χριστίνα Σίνου, Βύρων Αντωνιάδης, Μαρία Χατζηδάκη και Δημήτρης Χατζηγιάννης, Ντόρα Κωνσταντινίδη, Μιμικά Κρίγκα

📍 Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης» (Ακαδημίας 50)

12:00-14:00 Συνεδρία: Από την αναστήλωση στην εμπειρία... Ο σύγχρονος αρχαιολογικός χώρος και η ελληνική πραγματικότητα.

Συντονισμός: Παναγιώτης Δήμας (panagiotis_dimas@yahoo.gr), Ειρήνη Κλημοπούλου, Χριστίνα Νταλταγιάννη

Συμμετέχουν: Χρήστος Ν. Μηλιώνης, Ελισάβετ Μ. Καβουλάκη, Γεωργία Στρατούλη

Η πρόταση αφορά μία συζήτηση, ένα διάλογο και όχι μία τυπική εισήγηση συνεδριακού τύπου - άλλωστε πιστεύουμε σε αυτό το πλαίσιο ιδρύθηκαν και οι ΑΔ - αναφορικά με το μέλλον των αρχαιολογικών χώρων στην Ελλάδα εστιάζοντας στην κοινωνική τους προσφορά, την παρούσα και την εν δυνάμει. Αναλυτικότερα επιχειρείται μία προσέγγιση των διαδικασιών από την απόφαση επέμβασης σε έναν τόπο με ιστορικό χαρακτήρα μέχρι τη θεωρητική κατάληξη του εγχειρήματος, δηλαδή την απόδοσή του στο ευρύ κοινό, αλλά και την αντιμετώπιση του χώρου ενώ η πράξη της αποκατάστασης είναι σε εξέλιξη.

Ερωτήματα που τίθενται προς συζήτηση:

- Με ποιά κριτήρια αποφασίζεται μία επέμβαση;
- Ποιοί εμπλέκονται στην προκαταρκτική διαδικασία και ποιά η λογική της προμελέτης;
- Για ποιούς σκοπούς και ποιό κοινό γίνεται η επέμβαση;
- Πώς συνδέεται η επέμβαση με ευρύτερες μελέτες για τον τόπο και πώς εντάσσεται σε αυτές;
- Ποιά η ουσία της ολοκληρωμένης προστασίας ενός αρχαιολογικού χώρου;
- Πώς η ερμηνεία και το βίωμα εμπλέκονται στις επιλογές της αποκατάστασης;
- Οι τεχνικές απαιτήσεις πόσο μονοπωλούν το νόημα της επέμβασης;
- Πώς λειτουργεί για τον επισκέπτη ο χώρος ενώ ταυτόχρονα βρίσκεται υπό εξέλιξη η επέμβαση;
- Ποιες επιστημονικές ειδικότητες οφείλουν να εμπλέκονται κατά περίπτωση;
- Τί οφείλει να προσφέρει ένας σύγχρονος αρχαιολογικός χώρος σε πρακτικό επίπεδο;
- Πώς ένας αποκατεστημένος αρχαιολογικός χώρος επικοινωνεί με τον επισκέπτη του;
- Πώς διαφοροποιείται η αποκατάσταση από την προβολή και ανάδειξη;
- Πώς ένας αρχαιολογικός χώρος μετατρέπεται σε αναπτυξιακή ευκαιρία για τον τόπο;
- Ποιά τα όρια βιωσιμότητας και οικονομικής εκμετάλλευσης;
- Ποιές συμβατές χρήσεις επιτρέπει ένας αρχαιολογικός χώρος;

- Ποιά τα χαρακτηριστικά ενός ανταποδοτικού πλαισίου διαχείρισης αρχαιολογικού χώρου;
- Ποιά η ευθύνη και ο ρόλος του επίσημου φορέα προστασίας σε όλα τα ανωτέρω;

Υπάρχουν φυσικά άπειρα ερωτήματα. Στόχος είναι να δωθούν κατευθύνσεις και παραδείγματα που θα διαμορφώσουν την εικόνα της σημερινής ελληνικής πραγματικότητας των αρχαιολογικών χώρων και θα καταδείξουν απλές, αλλά σημαντικές πιθανές διορθωτικές κινήσεις.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 9 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2015 - ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ

➤ Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης» (Πανεπιστημίου 30)

15:00-17:00 Συνεδρία: Μια στρωματογραφία του μίσους. Η αβάσταχτη αρχαιότητα της ελληνικής Ακροδεξιάς.

Συντονισμός: Βασίλης Βαρουχάκης (vv2g11@soton.ac.uk)

Συμμετέχουν: Δημήτρης Πλάντζος, Στρατής Μπουρνάζος, Βασίλης Βαρουχάκης

Τα τελευταία χρόνια, ιδίως μετά την επανάσταση του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ο πολιτικός χώρος της ελληνικής ακροδεξιάς έχει να επιδείξει έναν αξιοσημείωτα δομημένο και συνάμα ευμετάβλητο αρχαιολογικό λόγο. Ο λόγος αυτός δεν περιορίζεται μόνο στις διαστρεβλωμένες ιστορικές αναφορές, αλλά συνδέεται βιωματικά με τους αρχαιολογικούς χώρους που εμπíπτουν στην ευρύτερη νοηματοδότησή της ακροδεξιάς. Εκμεταλλεύεται δε στο μέγιστο το διαδίκτυο και παράγει τη δική του αφήγηση για την υλικότητα του παρελθόντος. Με άλλα λόγια, θα μπορούσαμε άνετα να μιλήσουμε για μια ελληνική, ακροδεξιά “ψευδοαρχαιολογία”.

Η ταυτότητα αυτού του χώρου δομείται μέσα από μια ευδιάκριτη βιοπολιτική. Οικειοποιείται τη συνθηματολογία της Δεξιάς περί “αρχαίου ελληνικού κλέους” και ανθίζει μέσα από μαζικά, θεαματικά και συμμετοχικά βιώματα, όπως αυτά εκδηλώνονται στις κερκίδες των γηπέδων ή τις επισκέψεις – δρώμενα σε αρχαιολογικούς χώρους. Η ταυτότητα αυτή αναπαράγεται και διαχέεται μέσω της συγγραφής άρθρων “αρχαιολογικού” ή “ιστορικού ενδιαφέροντος” σε ιστοσελίδες ακροδεξιών πολιτικών μορφωμάτων και άλλων συναφών ομάδων. Ως έμπρακτη προέκταση αυτών των εκδηλώσεων και της δυναμικής εικονογραφίας που τις χαρακτηρίζει, διάφορες “αθλοπαιδιές” και συμβολικές πράξεις προβάλλονται ως αναβιώσεις και συνέχειες ενός “προγονικού μεγαλείου”. Τα σημεία αναφοράς ποικίλουν και εκτείνονται από την προϊστορική περίοδο μέχρι το Β΄ ΠΠ και τη νεώτερη ιστορία της χώρας.

Στο πλαίσιο αυτής της θεματικής συνεδρίας θα επιχειρηθεί η αποδόμηση αυτής της αφήγησης και των πρακτικών που τη συνοδεύουν. Βάρος θα δοθεί στη βιωματική πλευρά του φαινομένου. Ακόμη, στο πώς η ακροδεξιά επενδύει στη σύνδεση των μελών και ακροατών της με θεσμοθετημένες εκδοχές του εθνικού παρελθόντος και, κατά συνέπεια, με αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους-ορόσημα, όπως οι Θερμοπύλες. Αλλά και πώς κτίζει τα δικά της “αρχαιολογικά” και “ιστορικά μνημεία”, όπως ο Μελιγαλάς και ο Γράμμος. Ο όρος “ψευδοαρχαιολογία” δεν χρησιμοποιείται τυχαία, καθώς σκοπός είναι να

ερευνηθεί πού τέμνεται η παραγωγή αυτή με την εξίσου εθνοκεντρική, “επίσημη” αρχαιολογία. Παράλληλα, θα επιχειρηθεί η σύγκριση αυτού του φαινομένου με ευρύτερες τάσεις που εντοπίζονται στην ευρωπαϊκή ακροδεξιά.

➤ **Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης» (Πανεπιστημίου 30)**

17:00-20:00 Εγκατάσταση: *Ήξεραν πως ήξερα πως ήξεραν: αυτή η στιγμή θα διαρκούσε, πιθανώς, περισσότερο απ' αυτούς* (Ηρακλής Κοπίτας) (vor_cepel@hotmail.com)

"ήξερα πως ήξεραν [...]"

Ο Ηρακλής Κοπίτας, στρέφει το ενδιαφέρον του στα χαράγματα της πόλης, στα προσωπικά ίχνη που αφήνουν οι περαστικοί, δημιουργώντας σημεία αναφοράς. Ο καλλιτέχνης, αποτυπώνει, συλλέγει και ταξινομεί τα χαράγματα αυτά προσεγγίζοντας τη σχέση του χώρου με τη μνήμη, τη διεκδίκηση του δημόσιου χώρου και τις πολλαπλές μνήμες οι οποίες συναντώνται σε μία επιφάνεια. "

➤ **Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης» (Πανεπιστημίου 30)**

17:30-19:30 Αρχαιολογικοί Διάλογοι – Ολομέλεια

Συνεδρία: Η αρχαιολογία και η στροφή προς την ιδιωτικοποίηση του Πολιτισμού. Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές για το μέλλον.

Συντονισμός: Γιάννης Χαμηλάκης (y.hamilakis@soton.ac.uk)

Συμμετέχουν: Δέσποινα Κουτσούμπα, Όλγα Σακαλή και Στάθης Γκότσης, Γιώργος Βαβουρανάκης, Δέσποινα Λαλάκη.

Η αρχαιολογία και η στροφή προς την ιδιωτικοποίηση του πολιτισμού. Πρόσφατες εξελίξεις και προοπτικές για το μέλλον

Η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα ήταν ως τώρα μια κατεξοχήν κρατική υπόθεση. Ο ρόλος των μνημείων στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας, αλλά και –πιο πρόσφατα– η σημασία τους στον τομέα του τουρισμού σε μεγάλο βαθμό κατέστησαν την πολιτιστική κληρονομιά ένα αγαθό που στην Ελλάδα αναγνωρίζεται ως δημόσιο και εξαρτάται εν πολλοίς από την κρατική πολιτική. Ήδη από τη δεκαετία του 1990, η στροφή στην ιδιωτικοποίηση όλων των δημόσιων αγαθών έχει εισβάλλει και στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, ενώ στα χρόνια της κρίσης εντείνονται οι προσπάθειες, τόσο ιδεολογικές όσο και υλικές, για την άμεση ή έμμεση ιδιωτικοποίηση της διαχείρισης του μνημειακού αποθέματος της χώρας. Ποιες είναι οι ασκούμενες κρατικές πολιτικές τα τελευταία χρόνια και πού στοχεύουν; Πώς σχετίζονται τα μεγάλα έργα με την έμμεση ιδιωτικοποίηση του πολιτισμού; Ποιος ο ρόλος των ιδιωτικών φορέων; Τι επιπτώσεις έχουν όλα αυτά στο τρόπο άσκησης της ανασκαφής και της αρχαιολογικής έρευνας, στη διαχείριση των αρχαιοτήτων και στις νέες ταυτότητες που φτιάχνονται γύρω από τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς; Τι είδους στρεβλώσεις δημιουργεί η δημόσια διαχείριση των αρχαιοτήτων; Είναι η ιδιωτικοποίηση απάντηση σε αυτές τις

στρεβλώσεις; Υπάρχουν όρια μεταξύ δημόσιου, κρατικού και ιδιωτικού στη μελέτη των υλικών καταλοίπων του παρελθόντος; Στην ολομέλεια των Αρχαιολογικών Διαλόγων ανοίγουμε τη συζήτηση για το μέλλον της αρχαιολογίας στην Ελλάδα.

📍 Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης» (Ακαδημίας 50)

14:30-17:30 Συνεδρία: Παραγωγή αρχαιολογικού έργου στην Ελλάδα των αρχών του 21^{ου} αιώνα. Μια συζήτηση με αφορμή τα έργα που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Γ΄ Κ.Π.Σ.

Συντονισμός: Άρτεμις Σταματέλου (artemis.stamatelou@gmail.com)

Συμμετέχουν: Άρτεμις Σταματέλου, Γεώργιος Ρήγιος, Κασσιανή Λάζαρη, Γιάννης Λώλος, Σπυριδούλα Πυρπύλη, Θεοδώρα Κοντογιάννη, Ουρανία Πάλλη, Δήμητρα Παπακώστα, Αναστασία Λαζαρίδου, Μαρία Φιλιππούση, Έφη Μεραμβελιωτάκη

Στην Ελλάδα, την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα, με συγχρηματοδότηση από το Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, πραγματοποιήθηκε ένας μεγάλος αριθμός έργων που εντάσσονται στην κατηγορία των «αρχαιολογικών εν γένει έργων». Ενδεικτικά, μπορούμε να μετρήσουμε περισσότερα από 100 έργα στον Άξονα 1 «Προστασία και Ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Πολιτισμός», τα οποία αποτελούν τον πυρήνα αυτής της προσπάθειας. Έργα σύνθετα και απαιτητικά, όπως η δημιουργία ή επέκταση μουσείων και νέων εκθέσεων, η προστασία και ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, αλλά και η ανάπτυξη βάσεων δεδομένων και διαδικτυακών εφαρμογών είναι τα απτά αποτελέσματα μιας δεκαετίας που ξεκίνησε για πολλούς με αισιοδοξία μπροστά στο όραμα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και έκλεισε με αγωνία μπροστά στο ξέσπασμα της διεθνούς οικονομικής κρίσης.

Με αφετηρία συγκεκριμένα παραδείγματα έργων από την πρωτεύουσα και την περιφέρεια, στόχος της συνεδρίας είναι να προάγει τη συζήτηση για θέματα σχετικά με την παραγωγή αρχαιολογικού έργου στην Ελλάδα των αρχών του 21^{ου} αιώνα, θέτοντας ερωτήματα, όπως:

- Ποια είναι η συμβολή των έργων αυτών στην προώθηση της γνώσης μας τόσο για το παρελθόν όσο και για την ίδια την επιστήμη της αρχαιολογίας;
- Τι εμπειρίες αποκόμισαν οι εργαζόμενοι σε αυτά και με ποια «αποσκευή» συνεχίζουν να σχεδιάζουν και να υπηρετούν τα επόμενα;
- Επηρέασε και πώς αυτή η εντατική περίοδος παραγωγής αρχαιολογικών έργων τις αντιλήψεις και στάσεις των ανθρώπων που σχετίζονται με αυτά με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους, όπως είναι οι επισκέπτες και οι τοπικές κοινωνίες;

📍 Μουσείο Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών (Θόλου 5)

15:00-17:00 Εργαστήριο: Αρχαιολογία και κινήματα πόλης, επιτροπές κατοίκων και συλλογικότητες.

Συντονισμός: Ελένη Στεφανοπούλου (helen.stefanopoulos@gmail.com)

Συντονιστική ομάδα: Χριστίνα Θωμοπούλου, Βασίλης Κουφόπουλος, Στέλιος Λεκάκης, Στέλλα Μαρκαντωνάτου, Άκης Παπασαράντης, Ελένη Τζιρτζιλάκη, Χαρίκλεια Χάρη

Συμμετέχουν: Κίνημα Κατοίκων Φιλοπάππου, κάτοικοι του Μετς, μέλη της Επιτροπής Κατοίκων Ακαδημίας Πλάτωνος, μέλη του Ανοιχτού Αυτοδιαχειριζόμενου Μουσείου Κερατέας.

Η επιστήμη της αρχαιολογίας στην Ελλάδα είναι σε μεγάλο βαθμό, και παρά τα βήματα που έχουν γίνει το τελευταίο διάστημα, εδραιωμένη σε παρωχημένες αντιληψεις όσον αφορά την επεξεργασία, επεξήγηση και παρουσίαση του αρχαιολογικού έργου στο ευρύτερο κοινό. Επιπλέον, ο τρόπος που αυτή λειτουργεί έχει ως αποτέλεσμα την δημιουργία ενός χάσματος στον τρόπο με τον οποίο το αρχαίο παρελθόν και οι αρχαιολογικοί χώροι συνδέονται βιογραφικά με το παρόν. Έχει έτσι δημιουργηθεί μια απόσταση, θεωρητική και πρακτική, από τη σύγχρονη κοινωνία, καθώς κυριαρχούν πάγιες, επίσημες εθνικές αφηγήσεις περί ιερότητας που απομονώνουν/αποστειρώνουν τους αρχαιολογικούς χώρους, αφαιρώντας τους από τον καθημερινό βίο των κατοίκων. Σήμερα, η πρόσληψη και κοινωνική χρήση των αρχαιολογικών χώρων, χρήζουν αναθεώρησης, αναστοχασμού και σχολιασμού. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν στην καθημερινότητα και να επαναπροσδιοριστεί σε μεγαλύτερο βαθμό η επαφή των χώρων αυτών με την κοινωνία.

Το εργαστήριο αυτό έχει ως σκοπό την συζήτηση για θέματα που αφορούν την αρχαιολογία και την αλληλεπίδραση της με κινήματα πόλης, επιτροπές κατοίκων και συλλογικότητες. Θα εξετάσει τις πολύπλευρες σχέσεις μεταξύ τοπικών κοινοτήτων και αρχαιολογικών χώρων, μέσω κινητοποιήσεων, δραστηριοτήτων, εμπειριών και αντιλήψεων.

Μερικά από τα ερωτήματα που θα απασχολήσουν το θεματικό εργαστήριο:

- 1) Ποια είναι τα κύρια ζητήματα που απασχολούν τα κινήματα, και με ποιους τρόπους αντιμετωπίζονται ή θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν; Επιπροσθέτως, ποια είναι η σημασία των ζητημάτων αυτών και αντίστοιχα των εκάστοτε παρεμβάσεων όσον αφορά τη συλλογική τοπική ταυτότητα των κινήματων;
- 2) Ποια είναι η σχέση μεταξύ των τοπικών κοινοτήτων και της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας; Ποια είναι τα κύρια ζητήματα που απασχολούν τις δύο πλευρές και με ποιους τρόπους θα μπορούσε να 'γεφυρωθεί' το χάσμα μεταξύ τους; Σε ποιον βαθμό έχουν επιφέρει αλλαγές στον τρόπο αντιμετώπισης της πολιτιστικής κληρονομιάς οι αντιθέσεις αλλά και οι συνεργασίες μεταξύ αυτών των δύο ομάδων;
- 3) Η λήψη αποφάσεων όσον αφορά τη διαδικασία της πολιτιστικής διαχείρισης είναι ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα, καθώς οι κάτοικοι/τα κινήματα νιώθουν αποκλεισμένοι από αποφάσεις που επηρεάζουν το άμεσο περιβάλλον τους. Με ποιους τρόπους θα μπορούσαν να συμμετέχουν περαιτέρω οι κάτοικοι στις επίσημες λήψεις αποφάσεων; Επιπλέον, με ποιους τρόπους και σε ποιον βαθμό θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν οι εναλλακτικές, ανεπίσημες αφηγήσεις των κατοίκων στην επίσημη αρχαιολογική αφήγηση αυτών των χώρων;
- 4) Είναι γνωστό ότι οι ανοιχτοί (ελεύθερης πρόσβασης) αρχαιολογικοί χώροι στην Αθήνα είναι ελάχιστοι. Κατ'επέκταση, με ποιους τρόπους θα μπορούσαν να ενταχθούν οι κλειστοί (προσβάσιμοι έναντι εισιτηρίου) αρχαιολογικοί χώροι περαιτέρω στην καθημερινή ζωή των

κατοίκων; Τι είδους αλλαγές θα επέφερε μια σημαντική τροποποίηση στην άμεση και ελεύθερη πρόσβαση των κατοίκων σε επίσημους, κλειστούς αρχαιολογικούς χώρους;

ΣΑΒΒΑΤΟ 10 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2015 - ΠΡΩΙΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΕΣ

📍 Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης» (Πανεπιστημίου 30)

9:30-11:30 Συνεδρία: Εφαρμόζοντας την αρχαιολογική εθνογραφία ως κοινωνική παρέμβαση: πόσο τα καταφέρνουμε τελικά;

Συντονισμός: Ελένη Στεφάνου (stefanoueleni@gmail.com) και Ιωάννα Αντωνιάδου (antoniadou@googlemail.com)

Συμμετέχουν: Άρης Αναγνωστόπουλος, Έλια Βαρδάκη, Εριφύλη Κανίνια, Χρήστος Καραγιαννίδης, Δημήτρης Πλάντζος, Έλενα Στεφανοπούλου, Γιάννης Χαμηλάκης, Νάσια Χουρμουζιάδη.

Οι πολλαπλές διαστάσεις που η έννοια και οι πρακτικές της αρχαιολογίας για την τοπική κοινωνία έχουν πάρει τα τελευταία χρόνια, είχαν ως αποτέλεσμα μια πληθώρα εφαρμογών τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα. Ειδικά σε ένα πλαίσιο αρχαιολογικής εθνογραφίας που ερευνά τί σημαίνει "παρελθόν" και ποια είναι η αξία που αποδίδουν στην αρχαιολογία οι εκάστοτε κοινωνικές ομάδες, η ανάγκη της αυτοκριτικής και της αυτοανασκόπησης καθίσταται αναγκαία ως αναπόσπαστο κομμάτι της έρευνας.

Με αφορμή την αρχαιολογική εθνογραφία των ερευνητριών στο Επταπύργιο της Θεσσαλονίκης και τα καίρια ζητήματα που ανέκυψαν στην πορεία της έρευνας, προσκαλούμε εθνογραφικά πρότζεκτ, ολοκληρωμένα ή σε εξέλιξη, για να συζητήσουμε το κατά πόσο και το πώς τελικά ανταποκρινόμαστε στις ανάγκες και τα θέλω της τοπικής κοινωνίας μέσα από τη συνεχή και επιτόπια διαπραγμάτευση των θεωρητικών και πρακτικών μας κατευθύνσεων.

Στόχοι μας είναι να ανοίξει ο διάλογος γύρω από τις εφαρμοσμένες εθνογραφικές προσεγγίσεις στη χώρα μας, να αναστοχαστούμε μέσα από τη διερεύνηση της επίπτωσης της δουλειάς μας στην τοπική κοινωνία και να εξετάσουμε τις μεθοδολογικές δυσκολίες, τους θεωρητικούς προβληματισμούς, τους επιστημολογικούς συμβιβασμούς αλλά και τις in situ πρακτικές επιλύσεις, ανακατευθύνσεις και αναθεωρήσεις που φέρει η αρχαιολογική εθνογραφία ως κοινωνική παρέμβαση.

📍 Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αμφιθέατρο «Άλκης Αργυριάδης» (Πανεπιστημίου 30)

12:00-14:00 Συνεδρία: Αρχαιολογία και ταυτότητες (Α΄ Μέρος).

Συντονισμός: Μάρλεν Μούλιου (mmouliou@arch.uoa.gr)

Συμμετέχουν: Ρεβέκκα Κεφαλέα, Φλωρεντία Φραγκοπούλου, Ελευθερία Ακριβοπούλου και Στυλιάνα Γκαλινίκη, Μαρία Λένη (Α΄ Μέρος)

Προβολή βίντεο: Γεωργία Κουρτέση-Φιλιππάκη, «Αθήνα-Παρίσι-Μαδρίτη: στα ίχνη του Homo antecessor, Παλαιολιθικές αρχαιότητες και ταυτότητες στην Ευρώπη του σήμερα»

Το ζήτημα των ταυτοτήτων στην αρχαιολογία, ως πολυεπίπεδο ερευνητικό ερώτημα αλλά και ως εγγενής πραγματικότητα στην αρχαιολογική πράξη, απασχόλησε ερευνητικά τη διεθνή και εγχώρια επιστημονική κοινότητα ήδη από την δεκαετία του '90, ωστόσο το ενδιαφέρον για τη μελέτη του παραμένει ανεξάντλητο και ζωντανό. Ως θέμα επαναπροσδιορίζεται συνεχώς, «αναζωπυρώνεται», αναζητά διεπιστημονικές γέφυρες και ακόμη πιο συχνά διχάζει, εφόσον η ίδια η ταυτότητα ως έννοια, συνθήκη και εμπειρία συνδέεται με τον άνθρωπο στα πολλαπλά επίπεδα της ύπαρξής του (εαυτό, υπο-εαυτούς, άλλους και ευρύτερη κοινωνία) και είναι πολυμορφική και ρευστή.

Η πραγμάτευση της σχέσης αρχαιολογίας και ταυτοτήτων αφορά, συνεπώς, τόσο το παρόν όσο και το παρελθόν και αναπλαισιώνεται ανάλογα με τις τρέχουσες ιστορικές, κοινωνικές και επιστημολογικές εξελίξεις.

Η επιλογή της συγκεκριμένης θεματικής για ένταξη στο πρόγραμμα των «Αρχαιολογικών Διαλόγων» αντανακλά το ενδιαφέρον ημών και υμών, διοργανωτών και συμμετεχόντων, να συζητήσουμε εκ νέου το θέμα θέτοντάς το στο πλαίσιο της κρίσης που διανύουμε σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Τα παρακάτω ερωτήματα που τίθενται ως αφετηρία συζήτησης είναι μόνο ενδεικτικά:

1. Ποια η θέση της ελληνικής αρχαιολογίας στην ιδεολογική συγκρότηση μίας ή περισσότερων ευρωπαϊκών ταυτοτήτων;
2. Πώς χαρτογραφούνται οι ταυτότητες στην ελληνική αρχαιολογία; ποιες αποκλείονται και γιατί;
3. Πώς αντιμετωπίζει η αρχαιολογική κοινότητα, η πολιτεία και η κοινωνία τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς ομάδων που δεν εκφράζουν την κυρίαρχη μνήμη στην ελληνική κοινωνία; Ποιες οι αμφισβητήσεις και οι προκλήσεις; Τι τις γεννά; Πόσο εφικτή ή ανέφικτη είναι η όσμωση και ποιες συνθήκες την ενθαρρύνουν ή αποτρέπουν;
4. Πώς τα μουσεία, εθνικά και κοινοτικά, διαμορφώνουν ταυτότητες ανθρώπων και κοινωνικών ομάδων και πώς ο επίσημος λόγος τους επιδρά στη διαμόρφωση του δημόσιου λόγου;
5. Ποια η αξία και η σημασία της «αρχαιολογίας των ταυτοτήτων»;

📍 Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης» (Ακαδημίας 50)

9:30-11:30 Συνεδρία: Το τραύμα στην αρχαιολογική του εκδοχή. Δυνατότητες αναγνώρισης και ερμηνείας.

Συντονισμός: Ίρις Τζαχίλη (tzachili@uoc.gr)

Συμμετέχουν: Ίρις Τζαχίλη, Δήμητρα Ντούσκου, Κλαίρη Παλυβού, Γιώργος Αλεξόπουλος, Ιωάννα Γαλανάκη, Κωστής Καλαντζής

Το τραύμα είναι μία ψυχική αντίδραση ατομική ή συλλογική που έρχεται μετα- μετά το τραυματικό γεγονός, ετεροχρονισμένη, βαριά και επίμονη και προδικάζει ζωές και συμπεριφορές. Μία τέτοια έννοια μπορεί να εισέλθει στο πεδίο έρευνας της αρχαιολογίας; Εννοείται εδώ ένα πεδίο που αφορά την υλική πραγματικότητα και μεταφράζεται σε μία υπαρκτή και ερμηνεύσιμη ορατότητα.

Διακρίνω τρεις περιοριστικές παραμέτρους που ταυτόχρονα μπορεί να είναι οδηγοί προς την διάνοιξη μονοπατιών.

Το ένα είναι η αμφίσημη ή πολύσημη ερμηνεία ενός υλικού τεκμηρίου, η απλώς ύπαρξη ή η απουσία του. Π.χ. τα δεκάδες μνημεία των πεσόντων του πρώτου παγκοσμίου πολέμου στη Βόρειο Γαλλία έρχονται σε χτυπητή αντίθεση με την έλλειψη μνημείων του εμφυλίου στην Ελλάδα. Στην πρώτη περίπτωση υπήρχε κοινωνική συναίνεση ή έστω αποδοχή στην δεύτερη όχι. Αντιστοίχως η παρουσία εξαιρέσεων (διαφορετικά κτερίσματα σε τάφους, ή αποκλίνουσα θεματολογία σε παραστάσεις) σε λίγο μετατεθειμένους χρονολογικούς ορίζοντες θα μπορούσαν να ερμηνευθούν ως τραύματα ενός ατομικού ή δημόσιου γεγονότος. Αν δηλαδή αυτή η αμφισημία ή η πολυσημία δεν μας αποθαρρύνει αλλά θεωρηθεί συνθήκη όπου μπορούμε να αναγνωρίσουμε την προσήλωση ή ακόμα την καθήλωση του τραύματος, η προσέγγιση αυτή θα μπει ως πιθανότητα στην πλειάδα των πιθανών ερμηνειών και θα αποκτήσουμε ένα πολύ ισχυρό εργαλείο.

Η δεύτερη περιοριστική αλλά και απελευθερωτική στην παραδοχή της παράμετρος είναι ότι η χρήση και ερμηνεία παρελθόντων φαινομένων επηρεάζεται άφευκτα από την κοινωνική πρόσληψη τόσο του παρελθόντος όσο και των πρόσφατων ιστορικών και ατομικών καταστάσεων. Το Τραύμα είναι σχετικά πρόσφατη ψυχαναλυτική έννοια που μπήκε και στην ιστορία. Αλλά τις κοινωνίες του παρελθόντος και κυρίως αυτών της προϊστορικής περιόδου με σχήματα τις ερμηνεύουμε ούτως ή άλλως. Αλλιώς μας απειλεί ένας ωκεανός μεμονωμένων μαρτυριών και η μόνη δυνατή δίοδος είναι ο διάλογος μεταξύ αυτών και των ερμηνευτικών σχημάτων. Εκεί εμφιλοχωρεί και η κριτική της πρόσληψης του παρελθόντος. Άρα μπορούμε να υπερκεράσουμε με όφελος και αυτό το θέμα.

Άφησα τελευταία την θάλασσα που μας πνίγει, την τυραννία της επαγωγικής απόδειξης ακόμη και στη συμβολική της έκφραση. Τι θα γίνει με την αντικειμενικότητα; Πώς θα αποδείξεις ένα τραύμα; Αυτό, το ότι πρέπει να βρούμε τρόπους η έρευνα αυτή να περάσει σε έναν λόγο αρχαιολογικό δημόσιο εκτός των τρεχόντων πυροτεχνημάτων είναι κυρίως το πρόβλημα που οδηγεί τέτοια θέματα στην αποσιώπηση είτε ως αυτοακύρωση είτε λόγω της σιωπής των άλλων (όπως ακριβώς και σε ένα σύγχρονο τραύμα). Πώς θα αποδείξει κανείς τα τραύματα που άφησε η τραγωδία της Σικελίας αρχαιολογικά στην Αθήνα?? Αναφέρομαι σε κάτι γνωστό ιστορικά αλλά και σε απουσίες. Π.χ. η απουσία οποιασδήποτε ένδειξης τραύματος από την έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας. Αυτήν την περίσταση νομίζω ότι πρέπει να την αναλάβουμε με το κόστος της. Εκτός από τις δεδομένες ερμηνείες (κλίμα, επιδρομές, αλλαγή αναπαραγωγικού τρόπου που δεν είναι παρά αποδεκτές έννοιες με τις οποίες συνηθίζουμε να εξηγούμε την παρελθούσα πραγματικότητα) μπορούν να εισχωρήσουν έννοιες και αναζητήσεις όπως οι ορατές στην αρχαιολογία συνέπειες των τραυμάτων.

Και μία αμηχανία: οι σχέσεις με το λόγο και την αφήγηση. Σε αυτό το πεδίο στην αφήγηση δια του λόγου, δεν υπάρχει θέμα αναγνώρισης. Στην ιστορία την παλαιότερη και την πρόσφατη από τις αφηγήσεις προκύπτουν δεκάδες τραύματα γενεών (μικρασιατικά, εμφύλιος) με τις περιγραφές και τις επεξεργασίες τους. Η διαφορά του μέσου εμένα που προκαλεί κάποια αμηχανία μεθοδολογική. Αλλά παραδέχομαι ότι όταν υπάρχουν αυτές μπορούμε ευκολότερα να πλησιάσουμε την υλική πραγματικότητα, να καταλάβουμε πως

έγινε ένα μνημείο ή ένα μουσείο, να κατανοήσουμε την αρχιτεκτονική μιας γειτονιάς εκτοπισμένων ή προσφύγων. Και η αναντιστοιχία, όταν υπάρχει είναι σημαίνουσα.

Εν κατακλείδι πιστεύω ότι δεν θα πρέπει να παραιτηθούμε από το Τραύμα στο αρχαιολογικό πεδίο. Σε ένα σύνολο πράξεων που εκφράζεται υλικά με αναγνωρίσιμα σύμβολα σιγά-σιγά θα διακρίνουμε αυτά τα έρποντα εμπόδια, την έρπουσα ταυτότητα και τότε ίσως μπορούμε να πλησιάσουμε ακροπατητί την πραγματικότητα του τραύματος που καθορίζει επιλογές ζωής, κοινωνικές καταστροφές και μοίρες. Καθώς και να αναγνωρίσουμε τις επιλογές επιβίωσης όπως π.χ. τα μνημεία των πεσόντων, τα θυμητάρια και οι προσεχτικά φυλαγμένες φωτογραφίες.

📍 Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης» (Ακαδημίας 50)

12:00-14:00 Συνεδρία: Η πολιτιστική κληρονομιά στον χώρο των κοινών αγαθών: συγκριτικές προσεγγίσεις.

Συντονισμός: Σ. Λεκάκης (stelios.lekakis@gmail.com)

Συμμετέχουν: Στέλιος Λεκάκης, Νότα Πάντζου, Γιώργος Παπανικολάου, Πρόδρομος Τσιαβός, Σοφία Σπύρου, Σεβαστή Βαρδούλη, Δημήτρης Μαρκόπουλος, Λεωνίδα Οικονομάκης.

Κατά την τρέχουσα περίοδο οικονομικής ύφεσης και αναπαραγμάτευσης κοινωνικών και πολιτικών δεδομένων, το ζήτημα της οικονομικής αποδοτικότητας των πολιτιστικών αγαθών και των προτάσεων για βελτιστοποίησή της είναι ανάμεσα στα περισσότερο επίκαιρα στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο στην Ελλάδα.

Ο πολιτισμός γενικότερα, εντοπίζεται ως μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες βιομηχανίες στην παγκόσμια οικονομία, ενώ διεθνείς και ιδιωτικοί φορείς επεξεργάζονται μοντέλα για μια διαφοροποιημένη πολιτιστική βιομηχανία που θα εκτείνεται πέρα από το παραδοσιακό τουριστικό προϊόν.

Αν και η πρόθεση εντοπισμού των οικονομικών αξιών της πολιτιστικής κληρονομιάς πάει πίσω τουλάχιστον στη δεκαετία του 1960, στις μέρες μας η συστηματική ενασχόληση με αυτό το αντικείμενο φέρνει εναργώς στο προσκήνιο και το θέμα 'ιδιοκτησίας' της, συνδέοντάς το με οικείες ρητορικές, όπως: «η ανεπάρκεια των κρατικών διαχειριστών», «η ανάγκη προώθησης της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας σε όλους τους τομείς», «το πολιτιστικό κεφάλαιο και η αξιοποίησή του» και συνδυάζεται με παράλληλες συζητήσεις που εκτυλίσσονται εδώ και περισσότερο καιρό για άλλα αγαθά, όπως είναι οι φυσικοί πόροι, το διαδίκτυο και η πληροφορία.

Με βάση αυτά τα στοιχεία, σκοπός της ημερίδας είναι η συγκριτική εξέταση του ζητήματος της ιδιοκτησίας σε διάφορα κοινωνικά αγαθά από ειδικούς που σπουδάζουν και εργάζονται στα σχετιζόμενα πεδία (πολιτικές επιστήμες, περιβάλλον, νομική, οικονομία), ώστε να αναδειχθεί το τρέχον πλαίσιο του διαλόγου και των αντίθετων απόψεων αλλά και των προτάσεων σχετικά με την εγκυρότερη και βιώσιμα αποτελεσματικότερη διαχείρισή τους. Επίσης, θα εντοπιστούν τα κοινά στοιχεία και οι διαφορές με περιπτώσεις διεκδίκησης της ιδιοκτησίας της πολιτιστικής κληρονομιάς από διάφορους φορείς σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο και με την εκτυλισσόμενη συζήτηση για την αποδοτικότερη εκμετάλλευσή της.

Στόχος της συνεδρίας, που θα συνοδευτεί από μια ελεύθερα προσβάσιμη, ψηφιακή έκδοση των πρακτικών της, είναι να χαρτογραφηθεί το πεδίο των τρεχουσών προτάσεων διαχείρισης των κοινωνικών αγαθών, να συσχετιστούν με το πεδίο του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς, και να αναδειχθούν οι εναλλακτικές προτάσεις προς όφελος του κοινού καλού.

📍 Κτίριο Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων (Ερμού 134-136)

11:30-19:30 Εργαστήριο: Beyond the site: An archaeological workout / Πέραν του μνημείου: Αρχαιολογικά γυμνάσματα (για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://archaeological-workout-workshop.iit.demokritos.gr/>).

Συντονισμός: Χριστίνα Θωμοπούλου (cpt012@gmail.com)

Τι σχέση έχει η τοιχογραφία των 'Ladies in Blue' της Κνωσού με τον Klimt;

Τι συναισθήματα μας προκαλεί ο μύθος του Μινώταυρου;

Τι σχέση έχει η Κνωσός με το τι σήμερα θεωρείται «Ευρώπη»;

Τι σχέση έχει η αρχαιολογία με τα παιχνίδια, το πείραμα και το χιούμορ;

Αυτά είναι κάποια από τα ερωτήματα που θέτει το εργαστήριο αυτό, όπου – ενώνοντας προσεγγίσεις καλλιτεχνικές και αρχιτεκτονικές με το gaming - αλλάζουμε «θέση» και από επισκέπτες σε ένα μνημείο γινόμαστε συμμετέχοντες. Μέσω του εργαστηρίου οι συμμετέχοντες εισέρχονται σε ένα installation με παιχνίδια, ψηφιακά και μη, για την Κνωσό. Ένα κομμάτι του εργαστηρίου είναι και η περιήγηση στην ψηφιακή αναπαράσταση της Κνωσού, μια ερμηνεία της αναδόμησης με βάση τα σχέδια του Evans.

Το εργαστήριο εξερευνά τις δυνατότητες οπτικοακουστικών μέσων για μια προσέγγιση που ενώνει θεωρία με πράξη, εκπαίδευση με δημιουργικότητα, προσωπικό με συλλογικό προβληματισμό.

Βασικά σημεία του εργαστηρίου αποτελούν η συζήτηση και η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των συμμετεχόντων για τα ίδια τα παιχνίδια, για εναλλακτικούς τρόπους «πρόσβασης» και «εισόδου» σε ένα μνημείο, καθώς και προσεγγίσεων στο πως βιώνεται το παρελθόν εντός και εκτός αρχαιολογικών χώρων.

Τα ψηφιακά παιχνίδια του εργαστηρίου έχουν δημιουργηθεί ερευνητικά από το ISL στο ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος.

Το εργαστήριο θα έχει 3 sessions

(12-2μμ, 3-5μμ, 5.30-7.30μμ)

Για την καλύτερη δυνατή οργάνωση δήλωση συμμετοχής στο:

<http://archaeological-workout-workshop.iit.demokritos.gr>

Για περισσότερες πληροφορίες cpt012@gmail.com

Walk-in συμμετοχή εφόσον υπάρχουν διαθέσιμες θέσεις.

9:30-11:30 Εργαστήριο: Πρόσκληση σε πόκερ: «Πώς οι πολίτες της Αθήνας βιώνουμε την πολιτισμική κληρονομιά της πόλης την εποχή της κρίσης».

Συντονισμός: Ιωάννης Πούλιος (jannispoulios@hotmail.com) και Έλενα Παπαγιαννοπούλου

Όποιος επιθυμεί να συμμετάσχει στο παιχνίδι ως παίκτης ή ως κοινό, να επικοινωνήσει μαζί μας στο jannispoulios@hotmail.com (δηλώνοντας την προτίμησή του: συμμετοχή ως παίκτης ή συμμετοχή ως κοινό). Παράκληση, το συντομότερο δυνατό, για λόγους καλύτερης δυνατής προετοιμασίας του παιχνιδιού.

Γενική περιγραφή

Το παιχνίδι (στρογγυλή τράπεζα) λειτουργεί ως μια πλατφόρμα διαλόγου ανάμεσα σε αρχαιολόγους και σε επαγγελματίες που δεν ασχολούνται με την προστασία της πολιτισμικής κληρονομιάς (π.χ. γιατρούς, οικονομολόγους, ηλεκτρολόγους). Κοινό στοιχείο είναι ότι όλοι είναι πολίτες της Αθήνας και βιώνουν την πολιτισμική κληρονομιά της πόλης. Έμφαση δίνεται στην τρέχουσα περίοδο της κρίσης.

Παίκτες και διαδικασία

Παίκτες: αρχαιολόγοι και μη, ηλικίας 25-45 ετών, προεπιλεγμένοι (για την επιλογή των παικτών βλ. σημείωση παρακάτω)

Διαδικασία: Στους παίκτες θα δοθούν κάρτες με απόψεις και φωτογραφίες (ή και βίντεο) για σύγχρονα θέματα προστασίας και ανάδειξης της πολιτισμικής κληρονομιάς (π.χ. πολιτιστική πολιτική, τουριστική ανάπτυξη), τις οποίες θα κληθούν να σχολιάσουν. Να σημειωθεί ότι ορισμένες απόψεις-φωτογραφίες θα έχουν δοθεί από πριν (οι παίκτες θα έχουν προετοιμάσει τις απαντήσεις τους), ενώ άλλες θα δοθούν επί τόπου, κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού (οι παίκτες θα κληθούν να εκφράσουν τις άμεσες αντιδράσεις-απόψεις τους).

Επίσης, ορισμένες κάρτες θα μοιραστούν και στο κοινό, το οποίο θα αποφασίσει σε ποιους παίκτες θα τις δώσει για να τις σχολιάσουν.

Στο τέλος, (για λόγους τυπικούς / ενδιαφέροντος του παιχνιδιού), το κοινό θα κληθεί να επιλέξει το «νικητή» του παιχνιδιού, αιτιολογώντας την απόφασή του.

Το παιχνίδι θα κλείσει με μια ανοικτή συζήτηση παικτών και κοινού για τις απόψεις που διατυπώθηκαν κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού.

Στόχος

α) Να μελετήσει πώς οι πολίτες της Αθήνας (αρχαιολόγοι και μη) συνδέονται – στην καθημερινότητά τους – με την πολιτισμική κληρονομιά την εποχή της κρίσης

β) Να καταδείξει τις ομοιότητες και διαφορές των απόψεών τους για θέματα προστασίας της κληρονομιάς και

γ) Να προσπαθήσει να ενοποιήσει κατά το δυνατό τις απόψεις τους με σκοπό την αποτελεσματική προστασία της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Υπόβαθρο και αρχική ιδέα

Το παιχνίδι συνδέεται με θεωρίες και πρακτικές συμμετοχής του κοινού στην προστασία και διαχείριση της πολιτισμικής κληρονομιάς, κυρίως στο πλαίσιο του αξιο-κεντρικού μοντέλου διαχείρισης (*values-based management*), όπως: ενδιαφερόμενα μέρη (*stakeholder / interest groups*), αξίες (*values*), αυθεντικότητα (*authenticity*), διαδικασίες συμμετοχικού σχεδιασμού (*planning process methodologies*).

Η αρχική ιδέα ανήκει στο παιχνίδι με θέμα *Κυριαρχία και δεξιοτεχνία στην πόλη: Πρόσκληση σε πόκερ* των συναδέρφων αρχιτεκτόνων Χριστίνας Βασιλοπούλου και Φάνη Καφαντάρη, το οποίο παρουσιάστηκε στην Athens Biennale 2013 Agora.

📍 Μουσείο Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών (Θόλου 5)

12:00-14:00 Εργαστήριο: **Approximation exercises. Επιτελεστικά πρότζεκτ τέχνης στο αρχαιολογικό πεδίο.**

Συντονισμός: Μάνθα Ζαρμακούπη (mzarmakoupi@me.com) και Πάνος Κούρος (panos.kouros@gmail.com)

Συμμετέχουν: Φοίβη Γιαννίση, Μάνθα Ζαρμακούπη, Πάνος Κούρος, Νατάσα Μπιζιά, Γιώργος Τζιρτζιλάκης.

Έργα:

- «Η αγάπη των ενάρξεων δεν είναι η γοητεία των απαρχών» (2014, σε εξέλιξη), Πάνος Κούρος.
- «Σχέδιο φύτευσης» (2014), Νατάσα Μπιζιά.
- «Ομηρικά» (2009), «Καμία σχέση με τον Διόνυσο» (2011), «Τέττιξ» (2012), Φοίβη Γιαννίση.

Συζήτηση γύρω από τις δυνατότητες και συνθήκες κριτικής προσέγγισης και δημόσιας έκθεσης του αρχαιολογικού ευρήματος, αλλά και του τύπου του. Η συζήτηση θα γίνει με αφορμή τρία συγκεκριμένα έργα/δράσεις, αλλά θα πραγματευτεί και άλλα παραδείγματα επιτέλεσης της σχέσης ερειπίου-επισκέπτη, τα οποία αμφισβητούν την κυρίαρχη πολιτική ερμηνείας και έκθεσης του αρχαιολογικού ευρήματος και τις ιδεολογίες που σχετίζονται με αυτές.

Θέματα συζήτησης του εργαστηρίου

Μια συνέπεια της επικρατούσας πολιτικής ερμηνείας και έκθεσης του αρχαιολογικού ευρήματος είναι η αδυναμία κατανόησης και αξιολόγησής του, αλλά και εμπειρικής συσχέτισης με αυτό, πέραν από την κυρίαρχη—επιστημονική, κρατική/εθνική ή άλλη—αφήγηση. Με ποιούς τρόπους συγκροτεί το έργο τέχνης ένα νέο κριτικό λόγο περί αρχαιολογίας;

Πως εξυπηρετεί το αρχαιολογικό εύρημα την πολιτική της κυρίαρχης αφήγησης σχετικά με αυτό και τις ανάγκες των διαφορετικών εμπλεκόμενων προσώπων ή θεσμών; Με ποιους τρόπους δοκιμάζει και προτείνει το project τέχνης μια διαφορετική συναναστροφή με το αρχαιολογικό εύρημα και τον αρχαιολογικό χώρο και επιχειρεί να προβάλει άλλες αδιερεύνητες δυνατότητες χρονικότητας και δημόσιας σφαίρας;

15:00-17:00 Συνεδρία: Αρχαιολογία και ταυτότητες (Β' Μέρος).

Συντονισμός: Μάρλεν Μούλιου (mmouliou@arch.uoa.gr)

Συμμετέχουν: Φαίδων Μουδόπουλος–Αθανασίου και Γεωργία Μπέκα, Σοφία Καρούνη, Μιχάλης Λυχούνας, Σταύρος Οικονομίδης, Άρης Παπαγιάννης και Άκης Τσώνος, Ανθή Αργυρίου και Παναγής Κουτσοκώστας (Β' Μέρος)

Το ζήτημα των ταυτοτήτων στην αρχαιολογία, ως πολυεπίπεδο ερευνητικό ερώτημα αλλά και ως εγγενής πραγματικότητα στην αρχαιολογική πράξη, απασχόλησε ερευνητικά τη διεθνή και εγχώρια επιστημονική κοινότητα ήδη από την δεκαετία του '90, ωστόσο το ενδιαφέρον για τη μελέτη του παραμένει ανεξάντλητο και ζωντανό. Ως θέμα επαναπροσδιορίζεται συνεχώς, «αναζωπυρώνεται», αναζητά διεπιστημονικές γέφυρες και ακόμη πιο συχνά διχάζει, εφόσον η ίδια η ταυτότητα ως έννοια, συνθήκη και εμπειρία συνδέεται με τον άνθρωπο στα πολλαπλά επίπεδα της ύπαρξής του (εαυτό, υπο-εαυτούς, άλλους και ευρύτερη κοινωνία) και είναι πολυμορφική και ρευστή.

Η πραγμάτευση της σχέσης αρχαιολογίας και ταυτοτήτων αφορά, συνεπώς, τόσο το παρόν όσο και το παρελθόν και αναπλαισιώνεται ανάλογα με τις τρέχουσες ιστορικές, κοινωνικές και επιστημολογικές εξελίξεις.

Η επιλογή της συγκεκριμένης θεματικής για ένταξη στο πρόγραμμα των «Αρχαιολογικών Διαλόγων» αντανακλά το ενδιαφέρον ημών και υμών, διοργανωτών και συμμετεχόντων, να συζητήσουμε εκ νέου το θέμα θέτοντάς το στο πλαίσιο της κρίσης που διανύουμε σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Τα παρακάτω ερωτήματα που τίθενται ως αφετηρία συζήτησης είναι μόνο ενδεικτικά:

1. Ποια η θέση της ελληνικής αρχαιολογίας στην ιδεολογική συγκρότηση μίας ή περισσότερων ευρωπαϊκών ταυτοτήτων;
2. Πώς χαρτογραφούνται οι ταυτότητες στην ελληνική αρχαιολογία; ποιες αποκλείονται και γιατί;
3. Πώς αντιμετωπίζει η αρχαιολογική κοινότητα, η πολιτεία και η κοινωνία τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς ομάδων που δεν εκφράζουν την κυρίαρχη μνήμη στην ελληνική κοινωνία; Ποιες οι αμφισβητήσεις και οι προκλήσεις; Τι τις γεννά; Πόσο εφικτή ή ανέφικτη είναι η όσμωση και ποιες συνθήκες την ενθαρρύνουν ή αποτρέπουν;
4. Πώς τα μουσεία, εθνικά και κοινοτικά, διαμορφώνουν ταυτότητες ανθρώπων και κοινωνικών ομάδων και πώς ο επίσημος λόγος τους επιδρά στη διαμόρφωση του δημόσιου λόγου;
5. Ποια η αξία και η σημασία της «αρχαιολογίας των ταυτοτήτων»;

➤ Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης» (Ακαδημίας 50)

15:00-17:00 Συνεδρία: Αρχαιολογία και κοινωνικά δίκτυα.

Συντονισμός: Δέσποινα Καταπότη (dcatapoti@aegean.gr) και Λενιώ Μυριβήλη

Συζητούν οι: Γιώργος Βαβουρανάκης, Κώστας Βουζαξάκης, Κατερίνα Κολτσίδα, Γιώργος Κυριακόπουλος, Λενιώ Μυριβήλη, Χρύσα Μπούρμπου, Νίκος Παπαδημητρίου, Κώστας Πασχαλίδης, Στέλλα Τσαγκαράκη, Φώτης Υφαντίδης.

Στόχος της συνεδρίας είναι να διερευνήσει τους τρόπους διαχείρισης και ανάδειξης της αρχαιολογικής πληροφορίας στα κοινωνικά δίκτυα. Πιο συγκεκριμένα, θα τεθούν τα παρακάτω ζητήματα: Πώς επαναπροσδιορίζει τη σχέση παρόντος/παρελθόντος η παρουσία/παρουσίαση της αρχαιολογικής πληροφορίας στο facebook, tweeter, instagram κλπ; Ποιο είναι το κοινό στο οποίο απευθύνεται και γιατί? Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με έναν απλό μετασχηματισμό παλαιότερων μορφών εκλαϊκευμένης αφήγησης ή μήπως η συζήτηση περί παρελθόντος στα κοινωνικά δίκτυα, εγκαινιάζει μία νέα εποχή για την επιστήμη της αρχαιολογίας;

➤ Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων, Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης» (Ακαδημίας 50)

17:30-19:30 Συνεδρία: Αρχαιότητα και Αριστερά.

Συντονισμός: Δημήτρης Πλάντζος.

Συζητούν οι: Έφη Γιαννοπούλου, Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Δέσποινα Κουτσούμπα, Δήμητρα Λαμπροπούλου, Θεόφιλος Τραμπούλης.

Ενώ συχνά συζητείται, εντός και εκτός Ελλάδας, ο τρόπος με τον οποίο η κλασική αρχαιότητα εργαλειοποιείται από τα πάσης φύσεως και περιγραφής συντηρητικά ή νέο-συντηρητικά («δεξιά») αφηγήματα, με ιδιαίτερη έμφαση στην οικειοποίηση του κλασικού πολιτισμού από την ακροδεξιά και τους (νέο)ναζί – χαρακτηριστικό παράδειγμα η εγχώρια Χρυσή Αυγή – δεν φαίνεται να αφιερώνεται ανάλογος χρόνος και προσπάθεια στην ανάλυση των τρόπων με τους οποίους η Αριστερά δεξιώνεται την ίδια κλασική κληρονομιά. Υπάρχουν διαφορές; Υπάρχει πολιτική ατζέντα; Ποιος την συγκροτεί και με ποια προτάγματα; Και το κυριότερο: υπάρχει κλασική αρχαιότητα πέρα από τα ήδη εμπεδωμένα αφηγήματα του εθνικιστικού εναγκαλισμού, του τοπικιστικού εξαιρετισμού και του αταβιστικού πόθου για ανάπτυξη, όπως προωθούνται και ανακυκλώνονται από την κυρίαρχη πολιτική τάξη στην Ελλάδα;

➤ Μουσείο Ιστορίας Πανεπιστημίου Αθηνών (Θόλου 5)

9:30-14:00 Εργαστήριο: Διάλογοι μεταξύ αρχαιολογίας, ανθρωπολογίας, και σύγχρονης τέχνης (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://ax3innovation.wix.com/archanthart>).

Συντονισμός: Ελεάνα Γιαλούρη (eleanayalouri@yahoo.co.uk)

Συμμετέχουν με έργα και εισηγήσεις τους οι: Άρης Αναγνωστόπουλος, Ελεάνα Γιαλούρη, Σοφία Γρηγοριάδου, Βάσκο Δήμου, Δέσποινα Ζευκιλή, Ευθύμης Θεού, Κωστής Καλαντζής, Ευαγγελία Λεδάκη, Νατάσα Μπιζιά, Ελπίδα Ρίκου, Πάνος Σκλαβενίτης, Κωστής Σταφυλάκης, Ηώ Χαβιαρά, Γιάννης Χαμηλάκης.

Σε πρόσφατο άρθρο του για τη σχέση μεταξύ φαντασίας και επιστήμης, ο Tim Ingold απευθύνει το ερώτημα, τί μπορεί να προσφέρει η σύγχρονη τέχνη, μεταξύ άλλων, «σε μια οικονομία γνώσης όπου η αναζήτηση για την πραγματική φύση των πραγμάτων έχει γίνει αποκλειστικό προνόμιο του επιστημονικού ορθολογισμού;» Ανεχόμαστε, διερωτάται, την κλίση προς το φανταστικό, ως μια 'αποζημίωση' στο πλαίσιο ενός κόσμου που κατά τα άλλα έχει πάψει να συναρπάξει; Τη διατηρούμε ως ένα τεκμήριο δημιουργικότητας, ως ένα πρόσχημο πολιτισμού, ως απόδειξη σεβασμού για μια πολιτισμική ποικιλία ή απλώς προς τέρψη και διασκέδασή μας;

Στο προτεινόμενο εργαστήριο ανιχνεύουμε, μεταξύ άλλων, τα ερωτήματα αυτά εστιάζοντας το ενδιαφέρον μας στη σχέση της σύγχρονης τέχνης με πεδία γνώσης που ασχολούνται με τον υλικό πολιτισμό του παρελθόντος ή του παρόντος, όπως η αρχαιολογία και η ανθρωπολογία. Τί μπορεί να προσφέρει η σύγχρονη τέχνη στα πεδία αυτά; Είναι καταδικασμένη να παίζει ρόλο δευτερεύοντα και περισσότερο 'εικονογραφικό' ή μπορεί να συμβάλει δυναμικά σε μια συνομιλία που θα συντελέσει στην εξέλιξη θεωριών και πρακτικών και των τριών αυτών πεδίων;

Αναζητούμε δρόμους και μέσα επικοινωνίας μεταξύ σύγχρονης τέχνης, κοινωνικής ανθρωπολογίας και αρχαιολογίας, τριών πεδίων με κοινά σημεία αναφοράς, αλλά και αποκλίσεις στην ιστορική διαδρομή και τα ενδιαφέροντά τους. Πρόθεσή μας δεν είναι να αναπαράξουμε τους θεσμοθετημένους αυτούς κλάδους ως υποσυστήματα με τη δική του το καθένα λογική, ούτε και να προσεγγίσουμε την τέχνη ως αντικείμενο της αρχαιολογίας και της ανθρωπολογίας. Αντίθετα επιθυμούμε να ανιχνεύσουμε μια πλατφόρμα συνομιλίας που θα διαταράξει στερεότυπα και θα δημιουργήσει νέες μορφές σκέψης και έκφρασης συμβάλλοντας στην εξέλιξη νέων θεωριών και πρακτικών στα τρία αυτά πεδία. Επιθυμούμε να διερευνήσουμε τα όρια ανάμεσα σε πράγματα και ιδέες, εικόνες και λόγους από το παρελθόν και το παρόν.

Στο εργαστήριο θα συμμετάσχουν αρχαιολόγοι, ανθρωπολόγοι, θεωρητικοί τέχνης και εικαστικοί, με την προοπτική να παράξουν όχι μόνο θεωρητικό αλλά και εικαστικό έργο in situ. Πιο συγκεκριμένα, το εργαστήριο θα είναι μονοήμερο και θα περιλαμβάνει έκθεση έργων, καλλιτεχνικές δράσεις και στρογγυλό τραπέζι. Το blog μας είναι ανοιχτό σε όσους/ες έχουν ασχοληθεί με θέματα που αφορούν τη σχέση σύγχρονης τέχνης, αρχαιολογίας και ανθρωπολογίας και επιθυμούν να καταθέσουν ιδέες, εικόνες, κείμενα και άλλο σχετικό υλικό, από την Ελλάδα ή το εξωτερικό. Τελικός στόχος μας είναι να παραχθεί ένα αρχείο

που θα αποτελέσει τη βάση για μια συνομιλία τόσο στο στρογγυλό τραπέζι, όσο και μετά το πέρας των εργασιών του εν λόγω συνεδρίου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2015 - ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

📍 Κτίριο Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων (Ερμού 134-136)

15:00-19:30 Εργαστήριο: *Νοσταλγία, χώρος και χρόνος: απόπειρες νοσηματοδότησης του απροσδόκητου, του ανέφικτου και του φανταστικού.*

Συντονισμός: Δέσποινα Νάζου και Δέσποινα Καταπότη
(dcatapoti@aegean.gr)

Συζητούν / συμμετέχουν οι: Νίκος Ξυδάκης, Δήμος Αβδελιώδης, Μάνος Λαμπράκης, Χριστίνα Κατσάρη, Μιχάλης Μιχαήλ, Αλεξάνδρα Μπούνια, Γιάννης Χαμηλάκης.

Συμμετέχουν με έργα και εισηγήσεις τους η επιμελήτρια και οι συντελεστές της έκθεσης «It's all so souvenir to me».

Μουσικό δρώμενο από τους Παύλο Παυλίδη και Ορέστη Μπενέκα.

Κατά τη διάρκεια των ετών οι ορισμοί της νοσταλγίας έχουν μετατοπιστεί από την ιατρική στην πολιτιστική σφαίρα και από τις χωρικές (spatial) φαντασιώσεις ενός χαμένου 'τόπου', στις χρονικές φαντασιώσεις μιας χαμένης (temporal) 'εποχής'. Σήμερα πλέον, ο όρος χρησιμοποιείται εκτενώς –και εκτός ακαδημαϊκού χώρου- για να περιγράψει μια σειρά από εξελίξεις στο design, το μάρκετινγκ και την κατανάλωση προϊόντων, στα μέσα ενημέρωσης και τη λογοτεχνία, τον κινηματογράφο, τη μουσική στη βιομηχανία κληρονομιάς και τον πολιτιστικό σχεδιασμό, όπως επίσης την πολεοδομία και την αρχιτεκτονική. Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι η νοσταλγία αποκτά νέα διάσταση ειδικότερα την τελευταία δεκαετία, καθώς η ψηφιακή επανάσταση έχει κατορθώσει να ανατρέψει τα παραδοσιακά όρια του χώρου και τη χρόνο, αλλά και ειδικότερα της μνήμης και της ταυτότητας. Πώς επηρεάζουν όλα τα παραπάνω την Ελλάδα της κρίσης? Πώς τοποθετούμαστε συλλογικά και ατομικά απέναντι στο παρελθόν όταν το παρόν «(εξ)ασθενεί» σε ειδικό βάρος και αξίες; Ποιές από τις απόπειρες «επιστροφής» σε χώρους, χρόνους και υλικότητες του παρελθόντος μπορούν να θεωρηθούν πράξεις «νόστου»? Έχουμε σήμερα δικαίωμα στη νοσταλγία; Μπορούμε να από-ενοχοποιηθούμε για τις «επιστροφές» μας και να ελπίσουμε ότι αυτές μπορούν να λειτουργήσουν έξω από συγκεκριμένα ιδεολογικά, πολιτικά (ακόμα και ψυχολογικά) στεγανά;

17:00-20:00 Εγκατάσταση: *Ήξεραν πως ήξερα πως ήξεραν: αυτή η στιγμή θα διαρκούσε, πιθανώς, περισσότερο απ' αυτούς* (Ηρακλής Κοπίτας).

20:00-21:00 Ένας αρχαιολογικός διάλογος: ο Αντώνης Ζώης συνομιλεί με τον Γιώργο Βαβουρανάκη, τον Δημήτρη Πλάντζο και τον Γιάννη Χαμηλάκη.

21:00-22:00 Ολομέλεια: Το μέλλον των Αρχαιολογικών Διαλόγων